

PROGRAM DE FORMARE COMPLEMENTARA
- PSIHOTERAPIE DE FAMILIE -

Detalierea continutului programului teoretic

Anul I de formare

1. Elemente introductive in psihoterapia de familie

- ✓ Istoricul terapiei de familie: pionierii terapiei de familie, principalele scoli si abordari istorice si actuale
- ✓ Concepte fundamentale ale psihoterapiei de familie
- ✓ Gregory Bateson si conceptul de dubla legatura
- ✓ Procesul de diferentiere, procesul de proiectie a familiei, pierderile familiale, etica relationala – concepte ale terapiei intergenerationale. Murray Bowen si Ivan Boszormenyi Nagy.
- ✓ Virginia Satir si elemente ale terapiei experientiale de familie
- ✓ Etapele psihoterapiei de familie
- ✓ Evaluarea familiei: criterii, metode si tehnici
- ✓ Ciclurile vietii de familie: evaluare si interventie
- ✓ Genograma: culegere de informatii si interventie

2. Abordarea structurala in psihoterapia de familie

- ✓ Modelul terapiei structural de familie al lui Salvador Minuchin
- ✓ Structura familiei (tipuri de relatii, diade, triade, coalitii, aliante, granite, subsisteme, ierarhii, etc.)
- ✓ Alianta terapeutica
- ✓ Tipuri de familii – planificarea interventiei
- ✓ Schimbarea – provocarea simptomului, a structurii si a realitatii familiei
- ✓ Recadrarea, restructurarea, trasarea granitelor in familie
- ✓ Tranzactii spontane, tranzactii stimulate, tranzactii alternative
- ✓ Focusul – tehnica de provocare a schimbarii
- ✓ Intensitatea si lucrul cu repetarea mesajului terapeutic, a tranzactiilor izomorifice si schimbarea dimensiunilor temporare

3. Abordarea strategica in psihoterapia de familie

- ✓ Modelul Mental Research Institute
- ✓ Contributiile lui Jay Haley si ale lui Chloe Madanes
- ✓ Modelul de la Milano; conotatia pozitiva, ritualurile
- ✓ Schimbarile de ordinul I si de ordinul II
- ✓ Homeostazia familiei, feed-back pozitiv si feed-back negativ
- ✓ Ierarhii congruente si ierarhii incongruente; balansarea puterii

- ✓ Interventii directe si paradoxale
- 4. **Abordarea sistemica in psihoterapia de familie**
 - ✓ Modelul sistemic al lui Bowen: procesul emotional al familiei, procesul de proiectie, transmiterea trans-generationala, separarea emotionala
 - ✓ Modelul de la Milano – abordarea sistemica (dezvoltarea post-strategica)
 - ✓ Concepte si tehnici fundamentale: circularitate, neutralitate, formulare de ipoteze
 - ✓ Structura sedintei in 5 etape: pre-sesiune, sesiune, inter-sesiune, interventie, post-sesiune
 - ✓ Tipuri de intrebari: intrebari liniare, circulare, strategice, reflexive
 - ✓ Echipa de reflectie
 - ✓ Ritualurile terapeutice
- 5. **Constructivismul si constructionismul social**
 - ✓ Constructivismul si procesul de construire a realitatii: sistemul individual de reprezentari, semnificatia acordata evenimentelor in functie de sistemul individual de reprezentari si tipul de raspuns asteptat de la ceilalti.
 - ✓ Constructionismul social si procesul social de construire a semnificatiei: puterea interactiunilor sociale in generarea semnificatiilor, interanalizarea conversatiilor, limbajul care face mai mult decat sa reflecte realitatea, ci si construiesc realitatea
 - ✓ Descrierea problematica a realitatii este bazata nu numai pe conditiile obiective, ci, mai ales, pe semnificatia acordata acestor conditii
 - ✓ Abordari terapeutice centrate pe idei ale constructivismului si constructionismului social: terapia narativa, abordarea colaborativa, terapia focusata pe solutie
- 6. **Abordarea narativa in psihoterapia de familie**
 - ✓ Terapia narativa si ideile constructionismului social
 - ✓ Contributiile lui Michael White si David Epston
 - ✓ Hartile, momentele unice, povestea dominant si povestea alternativa, audienta
 - ✓ Tehnici specifice: externalizarea, jocul cu papusi, desenul, scrierea de scrisori, metafora, povestirea si re-povestirea
- 7. **Abordarea colaborativa**
 - ✓ Postmodernism, abordarea colaborativa si conversatiile dialogice – idei si fondatori. Modele conversationale ale lui Harlene Anderson, Lynn Hoffman si H. Goolishian, care inspira interpretari multiple. Dialoguri si interpretari multiple.
 - ✓ Conceptualizare teoretica: formarea, mentinerea si rezolvarea problemei. Sistemele de definire a problemei si sistemele de dizolvare a problemei
 - ✓ Rolul terapeutic, practica reflexiva si pozitia terapeutului in abordarea colaborativa. Stilul terapeutic transparent, folosirea normalizarii, atitudinea care invita la dialog, tolerarea ambiguitatii, accentul pe ce este relevant pentru client. Conectarea perspectivelor variate si generarea unei atmosfere de reflectie, de grija si de curiozitate, care genereaza solutii creative si respectuoase

- ✓ Procesul terapeutic si conversatia terapeutica. Evaluare prin interviu si adresare de intrebari si crearea unui context conversational care sa permita colaborarea mutuala in procesul de definire si rezolvare a problemei. Intrebarile conversationale si intrebarile care exploreaza puncte diferite de vedere. Dezvoltarea unei viziuni pro - active pentru ghidarea procesului terapeutic: intrebari pentru dezvoltarea viziunii pro-active si schimbarea relatiei clientului cu problema - conectarea cu intentiile, sperantele si imaginea preferata despre sine a clientilor.
- ✓ Crearea contractului terapeutic in 5 pasi: obiective pe termen lung, obiective pe termen scurt , planul terapeutic, modalitati pron care pot fi observate primele imbunatatiri, indicatorii ce vor arata ca obiectivele au fost atinse. Consolidarea rezultatelor si follow –up.
- ✓ Sustinerea unei practici colaborative in „lumea reala”- reflectiile zilnice ale practicianului, construirea unui suport institutional pentru o practica a posibilitatii, colaborarii si responsabilitatii in cadrul terapiei.

8. **Abordari focusate pe atasament in terapia de familie**

- ✓ Terapia de familie focusata pe atasament - Daniel Hughes
 - Teoria atasamentului si intersubiectivitatii
 - Rolul familiei in crearea bazei de siguranta
 - Crearea atmosferei de siguranta si dezvoltarea aliantei cu parintii
 - Pozitia terapeutica: promovarea acceptarii, curiositatii, jocului si empatiei
 - Evaluarea/intelegerea istoricului de atasament, stilurilor parentale , puterii si vulnerabilitatii parintilor
 - Crearea angajamentului parintilor fata de modelul de interventie/terapie
 - Implicarea copiilor in procesul de terapie
 - Promovarea dialogului afectiv/reflexiv
 - Co-crearea de noi intelesuri
- ✓ Modelul EFT (Terapia centrata pe emotii)- Sue Johnson
 - Construirea aliantei terapeutice
 - Evaluarea familiei (accesibilitate si disponibilitate parentala, stiluri de atasament ale parintilor, patternuri de interactiune)
 - De-escaladarea ciclurilor negative de interactiune din familie. Reformularea patternurilor de interactiune in termeni de blocaje , nevoi de atasament si raspunsuri
 - Schimbarea pozitiiilor de interactiune
 - Consolidarea si integrarea (Facilitarea aparitiei de noi solutii la problemele vechi si consolidarea noilor raspunsuri)

9. Abordarea focusata pe solutie in psihoterapia de familie

- ✓ Steve De Shazer, Insoo Kim Berg, Centrul de Terapie de Familie Scurta din Milwaukee – influenta constructionismului social si a terapiei narative
- ✓ Interpretarea pozitiva a persoanei vs. conotatia pozitiva
- ✓ Pozitia de vizitator/client/reclamant
- ✓ Intrebarile despre schimbari, despre scop, despre exceptii, despre speranta, despre competente, intrebarile “ce altceva”, intrebarile scala
- ✓ Intrebarea miracol sau intrebarea “problema a disparut”
- ✓ Teme observationale, teme comportamentale - De Shazer (cheile schelet); Berg si Steiner (datul cu banul, sarcina surpriza, a te preface ca miracolul a avut loc, cele 5 minute magice, etc.); Selekman (sarcinile paradoxale), externalizarea problemei din terapia narativa; Dolan, Isebaert si Covey (proiectia in viitor, eul mai batran si mai intelept, un an mai tarziu, etc.)

Anul II de formare

1. Terapia de familie in lucrul cu familiile cu copii

- ✓ Crearea atmosferei terapeutice sigure pentru copii
- ✓ Tehnici non-verbale si tehnici creative centrate pe lucrul cu copiii si familiile acestora
- ✓ Constructia sociala a terapiei cu copii
- ✓ Contributia narativa in terapia cu familii cu copii: procesul de evaluare, conversatia terapeutica, jocul ca evaluare
- ✓ Abordari speciale: copilul abuzat, adoptia, etc.
- ✓ Studii de caz

2. Terapia de familie in lucrul cu familiile cuadolescentii

- ✓ Perioada adolescenței (caracteristici generale/caracteristici specifice, perspectiva parintilor/perspectiva adolescentului, nevoi ale adolescentului, abilități parentale, limite, gestionarea conflictelor, gasca de prieteni).
- ✓ Lupta dintre generații pentru control, autoritate, putere.
- ✓ Problematice speciale care pot aparea in terapie: consumul de substante si alte dependente, anxietatea, depresia, tentativele de suicid, agresivitatea, tulburarile alimentare si de comportament sexual,
- ✓ Obiectivele si pasii terapiei cu familiile cu adolescenti
- ✓ Intervenția în terapia de familie cu familiile cu adolescenți (descrierea sesiunilor, specificul lor, instrumente utile, tehnici, despre confidentialitate)
- ✓ Sesiunea cu adolescentul, sesiunea cu parintii, sesiunea reunite
- ✓ Studii de caz

3. **Terapia de cuplu**

- ✓ Disfunctii la nivelul cuplului conjugal
- ✓ Modele de interventie: abordarea sistemica
- ✓ Identificarea problemelor care stau la baza conflictelor relationale
- ✓ Dansul interactional al cuplului; ciclurile negative de interactiune
- ✓ De-escaladarea ciclurilor negative de interactiune prin tehnici sistemice
- ✓ EFT – terapia de cuplu centrata pe emotii (Sue Johnson)
- ✓ Abordarea narativa: ascultarea povestii problemelor cu care se confrunta cuplul, externalizarea problemelor, explorarea povestii despre problema si a efectelor sale, evaluarea efectelor reale ale problemei, justificarea pozitiei partenerilor, identificarea experientelor unice, construirea povestilor alternative, impartasirea reusitelor cu comunitatea
- ✓ Infidelitatea

4. **Violenta domestica si terapia de familie**

- ✓ Intelegerea fenomenului violentei domestice- cauze, efecte, mituri, prevenire
- ✓ Consilierea victimelor in cazurile de violenta- principii, metode practice de lucru
- ✓ Specificul familiilor cu probleme legate de violenta- spirala violentei, evaluarea riscului agresorului si planul de siguranta al victimei
- ✓ Cand sunt implicati copiii in familiile cu violenta- caracteristici, metode de interventie
- ✓ Abordarea specifica in cadrul cuplului in care exista violent - programul Time-Out
- ✓ Violenta domestica si cadrul legislativ
- ✓ Colaborarea in retea

5. **Abordarea sexualitatii in terapia de cuplu si de familie**

- ✓ Dimensiuni ale functionarii sexuale sanatoase
- ✓ Factori fizici si psihologici care contribuie la schimbari ale intersului sexual si a raspunsului sexual in diferite contexte si circumstante interpersonale
- ✓ Diferente privind sexualitatea la femei si barbati
- ✓ Principalele tulburari in sfera sexualitatii si modalitati de interventie terapeutica

6. **Terapia de familie si tulburarile psihiatrice**

- ✓ Categoriile diagnostice si abordarea lor medicala si psihoterapeutica; lucrul pe conceptul de eticheta diagnostica si efectul acesteia asupra functionarii sistemice din cadrul familiei;
- ✓ Istoricele abordarilor psihoterapeutice in lucrul cu tulburarile psihiatrice severe
- ✓ Psihoeducatia: o interventie psihoterapeutica de baza in lucrul cu familiile in care exista un membru cu un diagnostic psihiatric sever; Scop – ajutarea familiilor in schimbarea interactiunilor si ideilor in relatiile dintre membrii lor; Interventii - diminuarea asteptarilor catre o “functionare normala” a membrului

familiei diagnosticat cu o tulburare psihiatrică severă, evitarea recăderilor, prevenirea conflictelor, tehnici structurale.

- ✓ Emotiile exprimate: supraimplicare emoțională, comentarii critice, ostilitate

7. **Terapia de familie și dependentele**

- ✓ Dependentă creează o schimbare majoră la nivelul familiilor afectate de ea. Membrii familiei își schimbă stilul de viață și raportarea unul la celălalt. Întrucât dependentă nu afectează o singură persoană ci o întreaga familie, fie cea actuală sau viitoare, psihoterapia de familie este o alegere importantă pentru cei care doresc să lucreze cu această problemă.
- ✓ Se va lucra pe: Patternuri relaționale și transgeneraționale; Modelul de boală al alcoolismului și schimbarea construcțiilor sociale și culturale privind alcoolismul; Diferite tipuri de dependente – diferite tipuri de familii.

8. **Terapia de familie în tulburările psihosomatice și bolile cronice**

- ✓ Analiza tulburărilor psihosomatice în contextul familiei
- ✓ Somatizarea ca expresie a stresului familiei.
- ✓ Patternuri de interacțiune intrafamilială implicate în declanșarea și menținerea tulburărilor somatice.
- ✓ Tehnici specifice abordărilor sistemice în tulburările psihosomatice.
- ✓ Terapia medicală de familie.
- ✓ Stresul produs de boala cronică în familie.
- ✓ Fazele bolii cronice și ciclul vieții familiei.
- ✓ Faza terminală a bolii cronice, doliul și sarcinile de adaptare a familiei.
- ✓ Tehnici de intervenție sistemică în etapele evoluției bolii cronice.

9. **Lucrul cu secretul în terapia de familie**

- ✓ Secret, minciuna, omisiune; secret, privat, intim
- ✓ Localizarea secretelor (la o persoană din familie, la două sau mai multe persoane din familie, în limitele familiei nucleare, la nivelul unui sistem mai amplu – secretele medicale, guvernamentale, militare, etc.)
- ✓ Tipuri de secrete (pozitive, toxice, periculoase)
- ✓ Reacția sistemică la secret, atât în cadrul familiei cât și în cadrul relației terapeutice
- ✓ Triunghiurile construite de secret, loialitățile construite de secret
- ✓ Dezvăluirea conținutului secretului. Abordările constructiviste și narative.
- ✓ Probleme diferite legate de secret – infidelitate, adopție, boală, etc.
- ✓ Intervenții directe și indirecte în lucrul cu secretul – anterior și ulterior dezvăluirii secretului (dacă este cazul)

10. **Intervenții specifice terapiei de familie în situații cu potențial traumatic și în situații de criză**

- ✓ Situații cu potențial traumatic în sistemul familial

- Identificarea si explorarea factorilor si a situatiilor cu potential traumatic (accidente, catastrofe, abuz emotional/sexual, delincventa juvenila, condamnare si deprivare de libertate); efectele lor sistemice
- Traumele timpurii si impactul asupra dezvoltarii copilului si a sistemului familial
- Interventii terapeutice centrate pe familie in sistemele care au experimentat situatii cu potential traumatic;
- Descrierea si evaluarea conceptului de "oboseala compasiunii"; evitarea epuizarii terapeutului
- Stocul de resurse, procesul rezilientei, lucrul cu simbolurile si metaforele
- ✓ Pierderea – divort/moarte/disparitie/separare
 - Pierderea si experienta durerii
 - Manifestari ale pierderii/durerii – etape si reactii
 - Interventii in sistemul familial
- ✓ Divortul si separarea cuplului de parinti
 - Decizia de a divorta/a se separa. Impactul relational al divortului/separarii
 - Impactul divortului/separarii asupra copiilor.
 - Etapele divortului
 - Interventii de baza pentru cuplurile cu copii
- ✓ Moartea si doliul
 - Intelegerea procesului de doliu
 - Etapele doliului: aspecte teoretice
 - Tipuri de doliu, doliul ne-complicat si doliul complicat
 - Manifestarea si facilitarea doliului necomplicat
 - Evaluare, scopuri si mod de interventie in cazul doliului „complicat”
- ✓ Tipuri speciale de pierdere si interventii din perspectiva terapiei de familie
 - Suicidul, moartea inopinanata, moartea unui copil, moartea inopinanata a unui copil, disparitia unui copil/membru al familiei, copiii ai caror parinti mor, pierderea sarcinii, nasterea unui copil mort, avortul
 - Interventii din perspectiva terapiei de familie

11. **Etica si deontologia**

- ✓ Etica si deontologia in psihoterapie si contextul legislativ in Romania
- ✓ Responsabilitate, integritate si onestitate, non-discriminare, recunoasterea si respectul diversitatii oamenilor, normele de confidentialitate – pastrarea confidentialitatii, exceptiile de la pastrarea confidentialitatii, confidentialitatea in lucrul cu copiii si adolescentii - arhivarea si pastrarea documentelor si a inregistrarilor, consimtamantul informat, relatiile multiple, conflictul de interese

- ✓ Limitele competentei profesionale si perfectionarea profesionala, prezentarea competentelor terapeutice in conformitate cu certificarile existente, pastrarea echilibrului personal
- ✓ Interferenta probleme personale – situatii profesionale, influenta terapeutului asupra clientului/clientilor sai, suprainplicarea emotionala, beneficiile personale ale terapeutului si efectul acestora asupra eficientei si integritatii relatiei terapeutice
- ✓ Nevoia de consultanta/intervizare/supervizare, colaborarea multidisciplinara
- ✓ Deciziile judecatoresti, raportarile legale, evaluarile
- ✓ Recomandarea clientilor catre alti specialisti
- ✓ Clarificarea rolului de client in situatiile in care se lucreaza cu mai multe persoane in acelasi timp
- ✓ Intreruperea terapiei –capcane si pastrarea sigurantei clientului
- ✓ Cadrul in terapie